

Ηθική της εργασίας: εργατισμός ή Αναρχία

06/05/2016 by [antinertia](#) in [Αναλύσεις](#) | Comments Off on Ηθική της εργασίας: εργατισμός ή Αναρχία

«Η προλεταριοποίηση στην εποχή μας εκτείνεται πολύ πέραν της χειρωνακτικής εργασίας. Στην πραγματικότητα όλοι όσοι δουλεύουν για τα προς το ζην, είτε με τα χέρια είτε με το μυαλό, όλοι όσοι πρέπει να πουλήσουν τις δεξιότητες, τη γνώση τους, την εμπειρία και τις ικανότητές τους, είναι προλετάριοι. Από αυτή την άποψη όλοι, με εξαίρεση, μία πολύ μικρή τάξη, έχουν προλεταριοποιηθεί» – Emma Goldman [1]

1) Όταν δεν μπορείς να επιβιώσεις παρά μόνο δουλεύοντας

«Ο ελάχιστος ορισμός που μπορώ να δώσω για τη δουλειά είναι καταναγκαστική εργασία, που σημαίνει, υποχρεωτική παραγωγή.» – Bob Black [2]

Όσοι και όσες εξαναγκάζονται να δουλεύουν για να βιοποριστούν είναι όπως οι ισοβίτες των φυλακών, μόνο που έχουν περισσότερο χώρο να περιφέρουν τη σκλαβιά τους και τη δυστυχία τους.

Αν το εκλογικεύσουμε αποφεύγοντας συναισθηματισμούς και ωραιοποιήσεις, θα λέγαμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των σύγχρονων κοινωνιών που έχει προλεταριοποιηθεί είναι εκείνη η τάξη των ανθρώπων που υπάρχει για να αποανθρωποποιείται. Είναι όλοι και όλες αυτοί και αυτές που συνειδητά ή ασυνείδητα γνωρίζουν ότι θα είναι πάντα οι δούλοι όσων μπορούν να ζουν χωρίς να δουλεύουν και όσων η δουλειά τους είναι να βάζουν τους άλλους να δουλεύουν.

Η αντίληψη ότι ο μόνος τρόπος να επιβιώσουμε είναι νοικιάζοντας τον εαυτό μας, είναι τόσο παράλογη, όσο παράλογο είναι και το κοινωνικό σύστημα που έχει ως μοναδικό σκοπό την υποχρεωτική παραγωγή και τη συσσώρευση κεφαλαίων. Η εσωτερίκευση αυτής της αντίληψης είναι μεταφυσική, αφού δέχεται ως αυτονόητο ένα συμπέρασμα το οποίο δεν εμπεριέχει ίχνος λογικής: ότι γεννιόμαστε για να παράγουμε όσο περισσότερο γίνεται, προκειμένου να υπάρχει η πιθανότητα να καταναλώνουμε ό,τι περισσότερο μπορούμε. Η εσωτερίκευση αυτής της παραδοξότητας γίνεται αντιληπτή, αν αναλογιστούμε ότι η τάξη των «προλεταριοποιημένων» εκμεταλλεόμενων, παρόλο που διαισθάνεται ότι αιτία της δυστυχίας της είναι ακριβώς οι σχέσεις εκμετάλλευσης, δεν σκέφτηκε ποτέ ν' αμφισβητήσει ολόκληρο το πλαίσιο που τις επιβάλλει ως αναπόφευκτες, αλλά αρκείται στο να φαντασιώνεται ότι θα ανακουφιστεί αν αυτές ορθολογικοποιηθούν ή εξομαλυνθούν. Με δυο λόγια, οι εκμεταλλεόμενες μάζες στην πραγματικότητα πιστεύουν ό,τι θέλει η τάξη των εκμεταλλευτών να πιστεύουν. Οι αντιρρήσεις τους περιορίζονται, παιδαριωδώς, στο να απαιτούν «περισσότερη δικαιοσύνη» ή «περισσότερη ισότητα» ή «πιο ανθρώπινες εργασιακές συνθήκες», λες και η δικαιοσύνη είναι μια στατική κατάσταση που θα τους απονεμηθεί ή η ισότητα μπορεί να είναι μερική και όχι ολοκληρωτική ή σαν αυτό που φταίει να είναι πως το αφεντικό θέλει να βασανίζει τους εργαζόμενους ή δεν ξέρει να κάνει καλά τη δουλειά του. Αυτό είναι ο ορισμός της μεταφυσικής κι αν η τάξη των εκμεταλλεόμενων έχει πέσει στην παγίδα αυτή, μεγάλο μέρος ευθύνης έχει η αριστερά (σε οποιαδήποτε τάση της ή έκφρασή της). Αλλά σ' αυτό θα επανέλθουμε αργότερα.

Η εργασία είναι το μέσο με το οποίο όχι μόνο γινόμαστε σκλάβοι αλλά το μέσο που μας κάνει να πιστεύουμε ότι θα ελευθερωθούμε όταν γίνουμε περισσότερο σκλάβοι ή καλύτεροι σκλάβοι. Να γιατί μισούμε τη δουλειά.

Ακόμα πιο απλά:

Σιχαινόμαστε αυτό το άνισο παζάρι όπου μας αγοράζουν και μας πουλούν με τους δικούς τους όρους, με όρους που μας παρουσιάστηκαν ως λογικά μη αμφισβητήσιμοι, αναλλοίωτοι, αιώνιοι και απαράλλακτοι. Σιχαινόμαστε την ιδέα της επένδυσης του ανθρώπινου σώματος -του δικού μας σώματος- κι όλης του της ενέργειας για τη δουλειά. Σιχαινόμαστε το να δίνουμε τον εαυτό μας, τον πολύτιμο χρόνο μας, το μεγαλύτερο και καλύτερο κομμάτι της ζωής μας. Μισούμε την συστηματική εκπαίδευση που μας θέλει να λειτουργούμε σαν εργαλεία. Μισούμε τα ωράρια. Τα καθηκοντολόγια και την ιεραρχία. Μισούμε τα υποχρεωτικά χαμόγελα, τον εξευτελισμό της προσωπικότητας, το κυνήγι του μεροκάματου.

2) Μεταξύ Σκύλλας και Χάρυβδης: εργασία και ανεργία

«Ο άνεργος, τις περισσότερες φορές, δεν ανήκει στον εαυτό του, συνεχίζει να ανήκει στην εργασία...»– Raoul Vaneigem [3]

Οι δούλοι εξαναγκάζονταν να δουλέψουν με την απειλή της αφαίρεσης της ζωής τους. Αυτό συμβαίνει ακόμα σε αρκετές περιπτώσεις αν και ο κανόνας είναι ότι οι σύγχρονοι εργαζόμενοι αναγκάζονται να δουλέψουν είτε με την πραγματική απειλή της πείνας και της ανέχειας είτε υπό την μη πραγματική απειλή του αποκλεισμού τους από τον καταναλωτικό παράδεισο. Η σύγχρονη μορφή εκμετάλλευσης επιχειρεί να αναδιαμορφώσει και να δημιουργήσει νέους όρους στο χώρο της μισθωτής δουλειάς.

Οι οικονομικές μάχες που δίνονται καθημερινά στο «χρηματιστήριο» των κρατών μεταξύ κρατικών οικονομιών, μπλοκ κρατών ή μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων, μπορεί να φαίνονται αναίμακτες ή αδιάφορες αλλά στην πραγματικότητα μόνο τέτοιες δεν είναι. Η ανάπτυξη αυτού του ιδιότυπου χρηματιστηρίου με κύριο σκοπό τη διατήρηση των περιθωρίων κέρδους για λογαριασμό της τάξης των εκμεταλλευτών, έχει ως βασική προϋπόθεση την υποβάθμιση του κόστους της εργασίας, την αύξηση της ανεργίας (συνήθως με το επιχείρημα της συγκράτησης του πληθωρισμού, του δείκτη ανάπτυξης, του ΑΕΠ κ.ο.κ.). Γιατί μπορεί μεν να υπάρχουν αντιφάσεις, αντικρουόμενα συμφέροντα ή ανταγωνισμοί μεταξύ κρατών, επιχειρήσεων ή διαφορετικών μορφών κεφαλαίου και ο οικονομικός πόλεμος να μαίνεται εντός της κυρίαρχης τάξης, αλλά ο κοινός προσανατολισμός τους για τον έλεγχο του κοινωνικού πλούτου και της ισχύος είναι η βάση πάνω στην οποία δομούνται οι σχέσεις εξουσίας και η υποταγή των εκμεταλλευόμενων. Αποτέλεσμα αυτών των πολιτικών είναι η λιτότητα για την τάξη των εκμεταλλευόμενων, η εργασιακή ανασφάλεια και επομένως η πλήρης απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων.

Μερική απασχόληση, ελαστικά ωράρια, μετατροπή της εξαρτημένης εργασίας σε συμβάσεις έργου ή ανεξαρτήτων υπηρεσιών αλλά και απλήρωτες υπερωρίες, εξαναγκαστική υπερεργασία, απλήρωτη ή ανασφάλιστη εργασία ή απολύσεις χωρίς αποζημίωση είναι τα κομμάτια μιας εργοδοτικής τρομοκρατίας που ονομάζεται «επισημική εργασία». Μέσα στον κόσμο της επισημικής εργασίας μπορείς να επιζήσεις με μεγάλη δυσκολία. Δεδομένης της ολικής επικράτησης αυτής της «ελαστικότητας» στις εργασιακές σχέσεις εκμετάλλευσης (η οποία αποκρυσταλλώνεται και σε επίπεδο νομοθεσίας) και κατ' ακολουθία της διαρκούς απειλής της ανεργίας, αποσπάται κατ' αρχήν η κοινωνική ανοχή και στη συνέχεια η κοινωνική συναίνεση των εκμεταλλευόμενων. Τα «προλεταριοποιημένα» κοινωνικά στρώματα ξυπνούν και κοιμούνται με το φόβο της πλήρους απώλειας. Το ποσοστό της ανεργίας είναι ο πιο φετιχοποιημένος αριθμός της σύγχρονης κοινωνίας της εκμετάλλευσης. Ένα διαρκές φόβητρο – το καλύτερο μέσο πίεσης ώστε οι μοντέρνοι δούλοι να είναι ευγνώμονες όταν μπορούν να πουλήσουν όλο τους το είναι όσο όσο.

Η κυρίαρχη εξουσιαστική αφήγηση, θέλει να περιγράφει την εργασία ως τον μόνο τρόπο που μπορεί κάποιος/-α να εξασφαλίσει οικονομική ασφάλεια, κοινωνικό κύρος και νόημα στην καθημερινότητά του/της. Για εμάς, αντίθετα, η εργασία είναι η κύρια πηγή καθημερινής ανασφάλειας και δυστυχίας είτε άμεσα είτε μέσω π.χ. της απειλής της ανεργίας. Θύματα ενός διαρκούς εκβιασμού, οι εργαζόμενοι δεν αντέχουν καν στην ιδέα ότι πρέπει να διεκδικήσουν τα στοιχειώδη δικαιώματά τους και προτιμούν να σκύβουν το κεφάλι στα αφεντικά, αρκούμενοι/-ες στο φιλοδώρημα που τους δίνεται, το οποίο συχνά δεν φτάνει ούτε για να καλύψουν τις καθημερινές βιοτικές ανάγκες τους. Συνέπεια αυτής της κατάστασης είναι η δημιουργία συναισθημάτων ματαιότητας, απαξίωσης και ταπείνωσης.

Από την άλλη πλευρά, η μακροχρόνια ανεργία, δημιουργεί αντίστοιχα συναισθήματα απόγνωσης, ντροπής και ενοχών, μέσω της ψευδούς καλλιέργειας της αντίληψης ότι ο άνεργος είναι ένας κοινωνικά άχρηστος άνθρωπος, που δεν προσφέρει τίποτα στην κοινωνία και στην οικογένειά του, εφόσον δεν συμμετέχει στην παραγωγική διαδικασία.

Όταν έχεις γεννηθεί για να υπηρετείς τους αφέντες σου σ' έναν κόσμο που η χλιδή είναι το δόλωμα, είτε δουλεύεις είτε έχεις πεταχτεί στο περιθώριο της εργασίας το μόνο που σου αναλογεί είναι δυστυχία. Η εργασία και η ανεργία είναι συγκοινωνούντα δοχεία που αλληλοτροφοδοτούν με την επίπλαστη από το σύστημα ηθική της εργασίας τους εκμεταλλεζόμενους. Με τη μέθοδο του μαστίγιου και του καρότου τα θύματα της εκμετάλλευσης, πανικόβλητα, προτιμούν να ενδοβάλλουν την κυρίαρχη αντίληψη και δεν τους περνά από το μυαλό καθόλου η προοπτική της εναντίωσης.

Η ανεργία λοιπόν, δεν είναι μια φυσιολογική κατάσταση, ένα αναπόφευκτο σύμπτωμα και τα θύματά της δεν είναι μια «παράπλευρη απώλεια». Στον καπιταλιστικό κόσμο που μέχρι πρόσφατα τουλάχιστον, χαρακτηριζόταν από ξέφρενη παραγωγή και αλόγιστη κατανάλωση, η ανεργία είναι ένας μηχανισμός χειραγώγησης στην υπηρεσία των εκμεταλλευτών (είτε αυτό συμβαίνει συνειδητά είτε έρχεται ως λογικό επακόλουθο του «πολιτισμού» της εκμετάλλευσης).

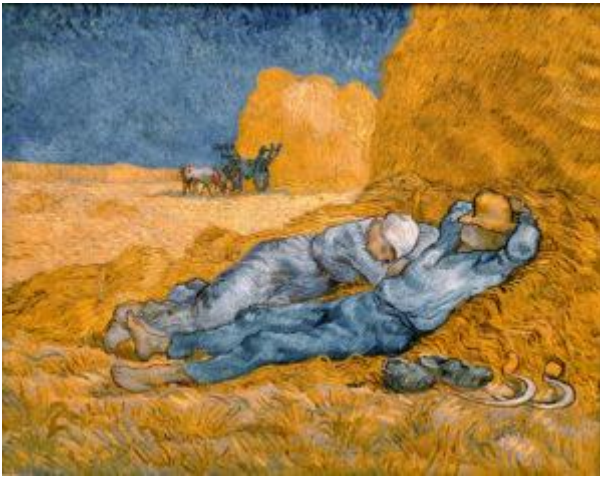
3) «Η δουλειά απελευθερώνει»

Για να εξουδετερώσει τις εσωτερικές τους αντιστάσεις, το σύστημα καλλιεργεί από νωρίς την ενοχή στους ανθρώπους: δούλεψε για να προσφέρεις, να βοηθάς, να είσαι χρήσιμος. Συχνά συγχέεται το αίσθημα ευθύνης απέναντι στο σύνολο ή η ανάγκη για πρωτοβουλία και δραστική παρέμβαση στο κοινωνικό πεδίο, με την αφοσίωση στη δουλειά και την απαρέγκλιτη άσκηση των επαγγελματικών καθηκόντων. Αυτή η σύγχυση οφείλεται συχνά στις δυσλειτουργίες του συστήματος τις οποίες καλοπροαίρετοι εργαζόμενοι καλύπτουν με ζήλο, ακόμα κι αν σιχαίνονται τη δουλειά τους κι έχουν επίγνωση της εκμετάλλευσής τους. Δημιουργείται έτσι μια βαθιά αντίφαση ανάμεσα στις αντιλήψεις τους για την εργασία και στις καθημερινές τους πράξεις, η οποία στρέφεται τελικά τόσο εναντίον του συνόλου όσο και του ίδιου του ατόμου.

Αυτή η σχιζοειδής καθημερινότητα είναι το σύμπτωμα της υιοθέτησης της κυρίαρχης αντίληψης για το τί είναι η δουλειά. Οι σύγχρονοι δούλοι, στην προσπάθειά τους να βιώσουν όσο το δυνατό πιο ανώδυνα αυτή τη μόνιμη και βίαιη αντίφαση, κάνουν την ανάγκη φιλότιμο και διαλέγουν την οδό της αυταπάτης. Άλλοτε είναι οι περιστασιακές διεκδικήσεις που έχουν την τιμητική τους (π.χ. μια μικρή αύξηση μισθού ή η βελτίωση των συνθηκών στο επαγγελματικό περιβάλλον) και άλλοτε η εσωτερική σύγκρουση αποφεύγεται μέσω απλοϊκών εκλογικεύσεων (όταν π.χ. οι εργαζόμενοι/-ες προσπαθούν να γίνουν συμμετοχοί σε κάποιο «υψηλό ιδανικό» που η εργοδοσία επιχειρεί να τους εμψυχήσει σχετικά με τη δουλειά τους, όπως είναι ο σεβασμός της επιχείρησης στο περιβάλλον ή η προώθηση ενός «κοινοτισμού» μεταξύ συναδέλφων ή η ταύτιση της παραγωγικής διαδικασίας με την έννοια της «κοινωνικής προσφοράς»). Όποια πλάνη όμως κι αν διαλέξουν οι εκμεταλλεζόμενοι/-ες, δεν παύει να είναι πλάνη κατασκευασμένη προς το σκοπό της ασυνειδητοποίησης της πραγματικής πηγής άγχους και δυστυχίας που είναι δεν είναι άλλη από τη δουλειά ως σχέση εκμετάλλευσης και άρα ως εξουσιαστική σχέση.

Η επιγραφή «Η δουλειά απελευθερώνει» στο Νταχάου, μπορεί να ήταν μακάβρια και κυνική αλλά δεν ήταν τυχαία αν τη συνδυάσουμε με το βασικό στόχο της ναζιστικής θηριωδίας που ήταν η ολοκληρωτική εκμηδένιση και αποανθρωποποίηση των αιχμάλωτων και γενικά των αντιπάλων της. Μια φράση φτιαγμένη για μια προσχεδιασμένη γενοκτονία με κύρια επίφαση την καταναγκαστική εργασία. Αλλά και η εργασία, που είναι η ύψιστη αξία στον καπιταλισμό, ευθύνεται για μια άλλη γενοκτονία: την άγνωστη γενοκτονία των εκμεταλλεζόμενων στους χώρους εργασίας διαχρονικά. Από τους σκλάβους της αποικιοκρατίας και τους βιομηχανικούς εργάτες, έως τους σύγχρονους εργάτες κάθε είδους, τους εμφραγματίες υπαλλήλους, τα θύματα της παιδικής εργασίας κλπ. Σύμφωνα με έρευνες, σήμερα, ένας/μία εργάτης/τρια πεθαίνει κάθε 15 δευτερόλεπτα από εργατικό ατύχημα ή ασθένεια σχετιζόμενη με τις συνθήκες εργασίας. Ο αφορισμός «η δουλειά είναι μαζική δολοφονία ή γενοκτονία» [2] δεν είναι παρά μια ανατριχιαστική πραγματικότητα.

Σκληρή δουλειά αδέρφια. Η σίγουρη οδός προς την τελική απελευθέρωση από τη σκλαβιά μια και για πάντα μέχρι το τέλος του Χρόνου. Ή μήπως όχι;

4) Σκληρή δουλειά: ο δρόμος προς την επιτυχία

«Δεν ξέρω κανέναν που να έχει φτάσει στην κορυφή χωρίς πολλή δουλειά. Αυτή είναι η συνταγή. Δεν θα σε οδηγήσει πάντα στην κορυφή, αλλά θα σε φέρει αρκετά κοντά.» – Margaret Thatcher [4]

Ορισμένα επαγγέλματα βαφτίζονται «λειτουργήματα» και τους αποδίδεται διακριτή σημασία και προτεραιότητα έναντι των άλλων, ώστε όποιοι τα ασκούν να οφείλουν να ξεπερνούν τον εαυτό και την προσωπικότητά τους. Παράλληλα, έτσι βαθαίνει ο ταξικός ανταγωνισμός και η διαίρεση των εργαζομένων σε κάστες. Ιεραρχείται η

κοινωνική δραστηριότητα σε πεδία αυξημένης εξουσίας, κύρους, οικονομικής ισχύος και καταξίωσης από τη μια και σε μη προνομιακές, δευτερεύουσες ή και ανυπόληπτες επαγγελματικές δραστηριότητες, (που γι' αυτό πρέπει να είναι ακόμα πιο κακοπληρωμένες) από την άλλη. Για εμάς τέτοιος διαχωρισμός δεν ισχύει: το τυράκι της καταξίωσης ή της υψηλής κοινωνικής προσφοράς ή τα κάπως περισσότερα χρήματα δεν αλλάζουν την ουσία της εργασίας. Οι εργαζόμενοι σε κάθε τομέα είναι αντικείμενα εκμετάλλευσης και λάφυρα του καπιταλισμού. Το γεγονός ότι ορισμένοι/-ες απολαμβάνουν στις παρούσες συνθήκες ισχύ και προνόμια ή το ότι θεωρούν την εργασία ως άλλη φύση τους, δεν τους καθιστά ούτε ανώτερους, ούτε αποδεσμευμένους από τη σκλαβιά.

Η ικανοποίηση που μπορεί να παρέχει στον άνθρωπο η εργασία ακόμα κι όταν άπτεται των ατομικών ενδιαφερόντων του είναι μια ακόμα τρικλοποδιά στο δρόμο προς τη συνειδητοποίηση της κατάστασής μας. Όχι, τίποτα δεν αλλάζει με την – ούτως ή άλλως αμφίβολη – ατομική ευχαρίστηση που μπορεί να αντλήσει κανείς από τη δουλειά του. Πρόκειται για μια ακόμη ψευδαίσθηση: δουλεύουμε πιο πειθήνια και παύουμε να αμφισβητούμε τις συνολικές συνθήκες στις οποίες εντάσσεται η ατομική μας προσπάθεια. Είναι ίσως κι ένας μηχανισμός επιβίωσης για να μην τρελαθεί κανείς: να πιστεύει πως η εργασία του είναι αποτέλεσμα επιλογής και αυτοδιάθεσης. Γιατί ακόμα και στις περιπτώσεις που κάποιοι/-ες ζουν κάνοντας κάτι που τους αρέσει και πάλι είναι αδύνατο να γλιτώσουν από τις εμπορευματοποιημένες σχέσεις, από την θέση του προϊόντος του κόπου τους σε ένα πλειοδοτικό παζάρι όπου το προϊόν αυτό διαβαθμίζεται όχι με το κριτήριο των δημιουργών του αλλά με τα κριτήρια της καταναλωτικής παραφροσύνης.

5) Η ηθική της εργασίας

«Τα πάντα στον κόσμο αγοράζονται με σκληρή δουλειά.» – David Hume [5]

Η ηθική της εργασίας είναι ίσως το κυρίαρχο κοινωνικό και ατομικό ιδεολόγημα του καπιταλισμού. Μια μαζική και ατομική επιδίωξη που δεν έχει ως στόχο την επίλυση και μόνο του βιοποριστικού ζητήματος αλλά είναι το πρίσμα μέσα απ' το οποίο ο συγκεκριμένος τρόπος κάλυψης πραγματικών ή μη αναγκών μετουσιώνεται σε κοινωνική καταξίωση ατόμων και κοινωνικών ομάδων. Μια νέα θρησκεία που λειτουργεί ως το βασικότερο εργαλείο πραγματοποίησης ατομικών και κοινωνικών επιδιώξεων και είναι το καύσιμο λειτουργίας όλων των εξουσιαστικών κοινωνικών συστημάτων.

Οι βασικοί θεσμοί της σύγχρονης καπιταλιστικής κοινωνίας έχουν ως κύριο στόχο τους την απεριόριστη διεύρυνση των παραγωγικών δυνάμεων. Όπως αναφέρθηκε, αναπόφευκτα ο σύγχρονος άνθρωπος βασίζει την πρωτογενή αιτία της ύπαρξής του στην συσσώρευση και κατοχή κεφαλαίων και στην κατανάλωση. Την παραδοχή αυτή μάλιστα την κάνει, περισσότερο ή λιγότερο συνειδητά είτε είναι εκμεταλλευτής είτε εκμεταλλεμένος. Η κατανόηση του εαυτού μας ως αναπόσπαστου τμήματος μιας αέναης παραγωγικής διαδικασίας η οποία, επιπρόσθετα, εκλαμβάνεται ως αναγκαία και αυτονόητη, έχει ως αποτέλεσμα την ηθικοποίηση της εργασίας, δηλαδή την αναγωγή των σχέσεων εκμετάλλευσης σε υπέρτατη αξία και την αποδοχή αυτής της παραγωγικής παραδοξότητας ως φυσικής και απαραίτητης. Η προσωπική και κοινωνική ολοκλήρωση, σύμφωνα με το σκεπτικό αυτό, μπορεί να έρθει μόνο μέσα από την πλήρη παράδοση του εαυτού μας στη δουλειά μας, η οποία γίνεται αυτοσκοπός. Αυτή η ανηδονική διαστροφή είναι η κύρια αιτία που οι εκμεταλλεόμενοι αδυνατούν να εξεγερθούν. Γιατί η προοπτική της εξέγερσης πρέπει να περάσει

πρώτα μέσα από την εσωτερική σύγκρουση με το οικειοποιημένο σύστημα αξιών που κρατά την τάξη των εκμεταλλεζόμενων σε κατάσταση υποταγής.

Η δουλειά καθαυτή καταλαμβάνει ήδη ένα πολύ μεγάλο τμήμα της ζωής μας. Αν σκεφτούμε με πόσους τρόπους καταβροχθίζει και τις υπόλοιπες ώρες μας κατά τις οποίες δεν δουλεύουμε με φυσική παρουσία (πίεση να αντεπεξέλθουμε στις εργασιακές υποχρεώσεις, άγχος βιοπορισμού, ή, απ' την άλλη, ανέχεια και κατάθλιψη των ανέργων κλπ.), διαλύοντας τον «ελεύθερο χρόνο» μας, φτάνουμε στη θλιβερή παραδοχή ότι εξαιτίας της δουλειάς η ζωή μας είναι ένα φάντασμα της πραγματικής ζωής. Η ολοκληρωτική παράδοση του εαυτού μας στην ιδιωτική σφαίρα δραστηριοτήτων, η οποία, όπως είδαμε, σήμερα σχεδόν συμπίπτει με τη δουλειά, μας μετατρέπει σε αποπολιτικοποιημένα όντα υποτιμώντας μας έτσι σε άβουλες και αναλώσιμες μονάδες. Δυσκολευόμαστε να διακρίνουμε τη διαφορά μεταξύ π.χ. μισθωτού ή άνεργου της σύγχρονης καπιταλιστικής κοινωνίας και δούλων της αρχαιότητας. Οι τελευταίοι/-ες, ήταν υποχρεωμένοι/-ες ν' απασχολούνται μόνο με τις ανάγκες της επιβίωσης, τόσο της δικής τους όσο και των αφεντικών τους και αντιμετώπιζονταν ακόμα και σε επίπεδο θεσμών, ως «πράγματα». Η σημερινή τάξη των εκμεταλλεζόμενων επίσης απασχολείται σχεδόν αποκλειστικά με τις ίδιες ανάγκες επιβίωσης. Το γεγονός ότι σε επίπεδο θεσμών τους/τις αναγνωρίζονται κάποια δικαιώματα δεν αλλάζει και πολύ την κατάσταση: σε μια κοινωνία ακραίου ατομικισμού, όπου τα πάντα είναι «πόλεμος όλων εναντίον όλων» δεν υπάρχει χώρος και χρόνος ούτε για πραγματική πολιτική παρέμβαση ούτε για συνδιαμόρφωση.

Με την έννοια αυτή, η ηθική της εργασίας, αυτή η ιδιόμορφη νέα θρησκεία, ευθύνεται για ό,τι ευθύνονται ιστορικά όλες οι θρησκείες: παραίτηση, αποχαύνωση, σύγχυση, ανηδονία.

6) Εργατισμός – Όταν οι εκμεταλλεζόμενοι/-ες προσεύχονται στο θεό Μόχθο

«Ο εργάτης αρχίζει να γίνεται επαναστάτης όταν καταστρέφει την «εργατοσύνη» του, όταν φτάσει στο σημείο να απεχθάνεται την ταξική του θέση τώρα αμέσως, όταν αρχίζει να πετάει εκείνα ακριβώς τα χαρακτηριστικά για τα οποία οι μαρξιστές τον εξυμνούν περισσότερο – την ηθική της δουλειάς, τη δομή του χαρακτήρα του η οποία προέρχεται από τη βιομηχανική πειθαρχία, το σεβασμό για την ιεραρχία, την υπακοή σ' αρχηγούς, τον καταναλωτισμό, τα στοιχεία πουριτανισμού.» – Murray Bookchin [6]

Οι μαρξιστές ανέκαθεν δέχονταν την καπιταλιστική μυθολογία σύμφωνα με την οποία η ανθρώπινη ιστορία είναι μια ιστορία συνεχούς προόδου με κεντρικό τομέα της ανθρώπινης δραστηριότητας την παραγωγή. Δέχονταν δηλαδή ότι η καπιταλιστική τεχνική ήταν ορθολογική, ενώ στην πραγματικότητα είναι ορθολογική μόνο σε σχέση με τους σκοπούς του καπιταλισμού και όχι με μια απόλυτη έννοια. [7] Γι' αυτό η αποδόμηση του καπιταλισμού από τους μαρξιστές ήταν πεπερασμένη, καταδικασμένη να είναι επουσιώδης και αποσπασματική, να είναι μια αντι-θεωρία η οποία πρότεινε ένα εναλλακτικό δρόμο χωρίς να τολμά όμως να βγει εκτός του πλαισίου που κυριαρχικά είχε θέσει η καπιταλιστική προσέγγιση. Η εξίσωση, από τους μαρξιστές, της τεχνολογικής ανάπτυξης με την κοινωνική απελευθέρωση, τούς οδήγησε στην ιδέα ότι η βιομηχανική εργατική τάξη ήταν εξ ορισμού επαναστατική αφού βρισκόταν σε θέση που θα μπορούσε να καταλάβει τα μέσα παραγωγής που αναπτύχθηκαν στον καπιταλισμό. Σύμφωνα με το σκεπτικό τους, τα προϊόντα της ανθρώπινης προόδου, δηλαδή τα προϊόντα της παραγωγικής διαδικασίας, είναι το όχημα προς την ελευθερία, αρκεί να τεθούν στην υπηρεσία της ανθρώπινης κοινότητας.

7) Καταδικασμένοι σε αιώνια ήττα

Το σημείο εκκίνησης της μαρξιστικής σκέψης και οι βασικές της παραδοχές είχαν ως αποτέλεσμα να εδραιωθεί σε τμήμα της τάξης των εκμεταλλεζόμενων η πεποίθηση ότι ο δρόμος προς την ταξική απελευθέρωση περνά μέσα από την εργασία ή, καλύτερα, μέσα από την συμπαγή ταξική αντιπαράθεση των εργατών με τ' αφεντικά. Εκτός του ότι στην πράξη η σκέψη αυτή αποδείχτηκε λανθασμένη αφού ταξική, προλεταριακή ταυτότητα, σημαίνει αποδοχή ενός ετεροκαθορισμού με μέσα και ιδέες που θέτει ο αντίπαλος, οδήγησε στην αγιοποίηση ακριβώς των πολιτικών, κοινωνικών, οικονομικών και ατομικών χαρακτηριστικών που ευθύνονται για τη δεινή θέση των εκμεταλλεζόμενων. Κατ' αυτό τον τρόπο, «οι προοδευτικοί εργάτες με τα ροζιασμένα χέρια» [8] έγιναν το κυριότερο εμπόδιο σε κάθε αγώνα των εκμεταλλεζόμενων που είχε πραγματικά επικίνδυνα χαρακτηριστικά για την κυρίαρχη τάξη. Οποτεδήποτε τέθηκε θέμα απόλυτης ρήξης από τους κάτω, οι πρώτοι που έσπευσαν να προφυλάξουν την

κατασκευασμένη επαναστατική τους ταυτότητα – η οποία στην καλύτερη περίπτωση δεν πήγαινε βήμα πέρα από τον πιο μετριοπαθή ρεφορμισμό – ήταν οι περήφανοι εργατιστές, αυτοί οι θλιβεροί φύλακες της εξουσίας που επιβάλλεται από τον κόσμο των αφεντικών.

Εάν ο περιορισμός όχι των αιτημάτων μας αλλά των ίδιων των επιθυμιών και των ονείρων μας είναι (για όλους εμάς που φυτοζωούμε ξεπουλώντας καθημερινά και για πάντα κάθε είδους δεξιότητα που έχουμε για λίγα χρήματα περισσότερα ή για μια ελεύθερη ημέρα), μια τραγική πραγματικότητα, ας αναλογιστούμε ποιοι κερδίζουν πραγματικά απ' αυτό: η υπόθεση της επανάστασης που πρέπει να περιμένει αιωνίως να ωριμάσουν οι συνθήκες ή οι εκμεταλλευτές μας;

8) Λυπήσου μας αφέντη

«Τα εργατικά συνδικάτα (ενώσεις αντίστασης και άλλες εκδηλώσεις του εργατικού κινήματος) είναι αναμφίβολα χρήσιμα: και μάλιστα είναι μια αναγκαία φάση για την ανύψωση του προλεταριάτου. Επιδιώκουν να βοηθήσουν τους εργαζόμενους να συνειδητοποιήσουν την πραγματική τους θέση ως εκμεταλλεόμενοι και σκλάβοι, να τους αναπτύξουν την επιθυμία να αλλάξουν οι συνθήκες ζωής τους, να τους μάθουν την αλληλεγγύη και τον αγώνα, και, με την πρακτική της πάλης, να τους κάνουν να καταλάβουν ότι τα αφεντικά είναι οι εχθροί και η κυβέρνηση είναι ο υπερασπιστής των αφεντικών.» – Errico Malatesta [9]

Ο Μαλατέστα χωρίς να υποτιμά τη χρησιμότητα των εργατικών συνδικάτων τα έβλεπε επιφυλακτικά επειδή είχε διακρίνει ότι η φύση τους εμπεριείχε τον κίνδυνο να γίνουν εργαλείο διατήρησης των προνομίων και προσαρμογής των πιο εξελιγμένων μαζών στους υπάρχοντες κοινωνικούς θεσμούς. Στο βαθμό που δεν είχαν ως πρόταγμα την κοινωνική επανάσταση αλλά την απλή βελτίωση των συνθηκών ζωής των εκμεταλλεόμενων, ήταν γι' αυτόν εξ ορισμού ρεφορμιστικά. Απ' την άλλη πλευρά, αναγνώριζε ότι οι κάθε είδους εργατικές ενώσεις μπορούσαν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην υπόθεση της κοινωνικής απελευθέρωσης αν κατάφεραν να βοηθήσουν τους εργαζόμενους να συνειδητοποιήσουν ότι στην πραγματικότητα είναι σκλάβοι – κατάσταση από την οποία θα ξέφευγαν μόνο αν έκαναν κτήμα τους την ιδέα ότι εχθροί τους ήταν τα αφεντικά και όπλο αυτών των τελευταίων η κυβέρνηση.

Από τότε μεσολάβησε ένας παγκόσμιος πόλεμος (και μερικές εκατοντάδες περιφερειακοί), τρεις παγκόσμιες οικονομικές «κρίσεις» μια ραγδαία τεχνολογική και επιστημονική πρόοδος και μια ιστορικής σημασίας μετατόπιση του καπιταλισμού από την πραγματική στην εικονική οικονομία η οποία εκφράστηκε με την αλλαγή σκυτάλης από τις «παραγωγικές» μορφές κεφαλαίου στο χρηματοπιστωτικό κεφάλαιο. Παρόλα αυτά και μετά από διακυμάνσεις κατά τις οποίες σημειώθηκαν κάποιες νίκες του εργατικού κινήματος (κυρίως σε Ευρώπη και Αμερική), την τελευταία εικοσαετία παρατηρείται η συνεχής συρρίκνωση των εργατικών «κεκτημένων» δικαιωμάτων παράλληλα με την πλήρη απουσία των εργατικών ενώσεων από τους κοινωνικούς αγώνες. Μιλήσαμε ήδη γενικά για την επισφαλή εργασία, την ανεργία, την εργοδοτική βία και αυθαιρεσία και υποστηρίξαμε ότι χωρίς την καθολική αμφισβήτηση των θεσμών που επιβάλλει η τάξη των εκμεταλλευτών, δεν θα υπάρξει τέλος στη σκλαβιά μας.

Επειδή όμως οι θεωρητικές κουβέντες βρίσκουν πάντα πρόθυμους υποστηρικτές ακόμα και στην πλευρά των αντιπάλων, θα προσπαθήσουμε να πλησιάσουμε το θέμα που μας απασχολεί εδώ, μέσα και από τη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα. Πώς ο οικονομισμός, ο εργατισμός, η σύγχρονη αντίληψη για το συνδικαλισμό ή, ακόμα πιο πέρα, η κλασική καπιταλιστική μυθολογία περί αέναης προόδου και ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων, ειδικά στο περιβάλλον του νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού, όπου τη κεντρική θέση της πραγματικής οικονομίας (παραγωγή αγαθών) παίρνει σιγά σιγά η εικονική (σταδιακή αποσύνδεση της τάξης των εκμεταλλευτών από την παραγωγική διαδικασία σε βαθμό που να αδιαφορεί για την πτώση της κατανάλωσης και άρα να τολμά την ακραιφνή συμπίεση του εργατικού κόστους), επηρεάζουν την καθημερινότητά μας; Είναι σήμερα, περισσότερο από ποτέ, η εργασία και οι εργασιακές σχέσεις, η μεγάλη αρένα όπου η σκλαβιά μας επισημοποιείται και «κλειδώνει» ως μια κατάσταση από την οποία δεν υπάρχει διέξοδος;

9) Το μεν αντιμνημόνιο πρόθυμο, η δε εργατική τάξη και τα συνδικάτα ασθενή

Ζώντας στην Ελλάδα των μνημονίων, εμείς θεωρούμε πως το κράτος είχε σκοπό να ξεκινήσει πολύ πριν από αυτά την επίθεσή του στα εργασιακά δικαιώματα. Οι «θρυλικές» μεταρρυθμίσεις Γιαννίτση για το ασφαλιστικό νομοσχέδιο επί ΠΑΣΟΚ και η περίοδος μετά το εθνικά ζαλισμένο και υπερήφανο 2004 με τον Καραμανλή να κλαίγεται πως οι νταβατζήδες δεν τον άφηναν να μοιράσει τον πλούτο στο λαό, ήταν σαφή προμηνύματα για το τι ετοίμαζε το κράτος.

Το 2010 η προπαγανδιστική σύνδεση των ελλειμμάτων του κρατικού προϋπολογισμού με τις εργασιακές σχέσεις και την περιβόητη ανταγωνιστικότητα κάθε άλλο παρά τυχαία ήταν. Σε ένα κράτος που σχεδιάστηκε εξαρχής για να λειτουργεί απροσχημάτιστα ως τσιφλίκι των κομμάτων και κατ' επέκταση των αφεντικών (καθώς οι σχέσεις του ελληνικού κεφαλαίου με το κράτος πάντα ήταν στενές και αλληλοτροφοδοτούμενες), η άγρια επικοινωνιακή επίθεση ξεκίνησε με τη δαιμονοποίηση των δημοσίων υπαλλήλων, στοχεύοντας στην ενδοταξική αντιπαράθεσή τους με τους εργαζομένους του ιδιωτικού τομέα, δίνοντας μια πολύ μεγάλη και ιδιαίτερα αιχμηρή δυναμική στην ήδη υπάρχουσα ασθένεια του «κοινωνικού αυτοματισμού».

Στη συνέχεια, ο σφαγιασμός των εργασιακών δικαιωμάτων του λεγόμενου ιδιωτικού τομέα στο πρώτο μνημόνιο, απέβλεπε στη πλήρη απορρύθμιση της αγοράς εργασίας – κατάσταση που συνεχίζεται μέχρι σήμερα με αμείωτη ένταση. Βέβαια τα ντόπια αφεντικά είχαν μάθει από καιρό να καρπώνονται σχεδόν τσάμπα την υπεραξία από τη δουλειά ολόκληρων κοινωνικών ομάδων όπως οι μετανάστες ή οι νέοι/-ες, δημιουργώντας από τότε εργαζόμενους δύο ταχυτήτων. Αλλά σε περίοδο οικονομικής καθίζησης ο φόβος των αφεντικών για μείωση των περιθωρίων κέρδους, τα αποθράσυνε τελείως. Με το δεδομένο ότι ο ελληνικός καπιταλισμός ανέκαθεν ήταν αντιπαραγωγικός, παρασιτικός, κρατικοδίαιτος, έκνομος ακόμα και με καπιταλιστικά κριτήρια νομιμότητας και ότι χαρακτηριζόταν μόνιμα από έλλειψη επενδυτικής νοοτροπίας ακόμα και στις καλές εποχές, στις συνθήκες της διεθνούς καπιταλιστικής οικονομικής κρίσης, κατέρρευσε. Έτσι η Ελλάδα κατάφερε να είναι πρώτη σε γενική και νεανική ανεργία (της οποίας τελευταίας το ποσοστό αγγίζει το 60%) στην Ευρώπη. Λογικό και επόμενο αν σκεφτούμε ότι τα ελληνόψυχα αφεντικά είχαν τροφοδοτήσει την ελληνική ανάπτυξη τις δύο περασμένες δεκαετίες πάνω στη στυγνή εκμετάλλευση των πιο ευάλωτων εργαζομένων και ειδικά του πρώτου κύματος μεταναστών/-τριών που ήρθαν κυρίως από την Αλβανία.

Παρά τη διαρκή επίθεση που δέχονται οι εργαζόμενοι/-ες στην Ελλάδα τα τελευταία 25 χρόνια, παρά τη συνεχή υποτίμηση των εργασιακών σχέσεων και δικαιωμάτων, οι αντιδράσεις ήταν και είναι μονάχα αποσπασματικές, σπασμωδικές, συμβολικές και χαμηλής έντασης. Όσο περνούν τα χρόνια εμπεδώνεται όλο και πιο έντονα η κατά κράτος νίκη αφεντικών και κράτους απέναντι σε όσους/-ες πρέπει να εργάζονται για να μπορούν να επιβιώσουν. Η ήττα όσο κι αν είναι άβολο να το παραδεχτούμε, είναι καθολική σε βαθμό που η εργοδοτική ασυδοσία έφτασε να χρησιμοποιήσει ανενόχλητα την αποκάλυπτη και ωμή βία (θυμίζουμε το βασανισμό του μετανάστη Γουαλίντ Τάλεμπ από το αφεντικό του ή την επίθεση κατά της μετανάστριας εργάτριας Κούνεβα).

Η λεγόμενη εργατική τάξη έμεινε αποχαυνωμένη και άπραγη, μη μπορώντας να παρακολουθήσει τις καταγιστικές αλλαγές, που συνέβησαν σε τόσο σύντομο χρόνο. Φαίνεται ότι τα χρόνια της επίπλαστης καταναλωτικής ευημερίας του “greek dream” ήταν αρκετά ώστε να αποκοιμίσουν κι αυτή και τα γραφειοκρατικά συνδικάτα που μεταπολιτευτικά τουλάχιστον, δεν ήταν παρά παραρτήματα των πολιτικών κομμάτων. Πέρα από ελάχιστα σωματεία βάσης, που πάλεψαν και παλεύουν για να σώσουν ό,τι σώζεται σε επίπεδο καθημερινότητας, δεν υπάρχει παρά το απόλυτο κενό. Μέσα σ' αυτό το περιβάλλον ολοκληρωτικής ήττας των κινημάτων και των εργατικών αγώνων, ήρθε το αντιμνημόνιο που κατάφερε να απονοματοδοτήσει πλήρως κάθε ψήγμα αντίστασης των εκμεταλλευόμενων.

Οι αντιμνημονιακές δυνάμεις, κατά κύριο λόγο αριστερές, προσπάθησαν να πουλήσουν στο λεγόμενο λαό «απελευθέρωση από τα μνημόνια, διεκδίκηση γερμανικών αποζημιώσεων, διαγραφή του παράνομου και επονεϊδιστου χρέους, αξιοπρέπεια, δημοκρατία, εθνική περηφάνια» κι ακόμα κλωτσιές στη Μέρκελ και τον «σακάτη» Σόιμπλε. Πάνω απ' όλα όμως ήρθαν να υποσχεθούν το δικαίωμα του (έλληνα) εργάτη στην εργασία και την καταδίκη της ανεργίας, έστω κι αν αυτό σημαίνει αποδοχή άνευ όρων της νέας κατάστασης που δημιουργήθηκε στην αγορά εργασίας από τ' αφεντικά. Ο αγώνας για το «δικαίωμα» στη δουλειά, όποια

δουλειά κι αν είναι, όπως ή/και εάν πληρώνεται, είτε είναι ανασφάλιστη είτε ακόμα και εθελοντική με την αφηρημένη υπόσχεση ενός μελλοντικού ψευτοβολέματος, έχει μετατραπεί σε ύψιστο αγαθό, φαντασίωση και όνειρο του αδικημένου απ' όλους έθνους. Κάπως έτσι προέκυψε και το έκτρωμα που ονομάζεται ΣΥΡΙΖΑ που, αφού κατέλαβε την εξουσία, πούλησε στους έλληνες ψηφοφόρους μαγκιά για να φτάσει μετά από 5 μήνες, κατά τις διαπραγματεύσεις με τους δανειστές και τους «θεσμούς» να περάσει κάθε «κόκκινη γραμμή» που τάχα είχε τραβήξει για το συμφέρον του «Λαού». Η αφήγηση αυτή, βαθιά (και συνειδητά) συνωμοσιολογική και εθνικιστική, ή απλώς γελοία όταν παραληρεί με επιχειρήματα του τύπου «οι ξένοι θέλουν να μας πάρουν τα όμορφα νησιά επειδή μας ζηλεύουν που ζούμε στην πιο όμορφη χώρα του κόσμου», θα μπορούσε εύκολα να έχει και ένα δράκο μέσα. Δυστυχώς για όλους αυτό το τέρας στην πραγματικότητα είναι η πατριδολαγνεία και ο αναδυόμενος φασισμός.

Τα εργατικά συνδικάτα ή/και διάφοροι επαγγελματικοί σύλλογοι, όπως ήταν αναμενόμενο, έγιναν αισθητά μόνο με την απουσία τους. Οι θούριοι «της εποχής των πλατειών», οι πύρινες οικονομικοπολιτικές αναλύσεις, οι αποκαλυπτικές στατιστικές έρευνες και οι «τολμηρές» προτάσεις, ειδικά μετά το Φεβρουάριο του 2012 πήγαν οριστικά για ύπνο. Οι συνδικαλιστές δεν ήθελαν και οι εργαζόμενοι δεν μπορούσαν. Οι πρώτοι επειδή καταλάβαιναν ότι έπρεπε να πάνε πολύ μακριά αν δεν ήθελαν να παραμείνουν στο τίποτα (και προτίμησαν να μην πάνε πουθενά), οι δεύτεροι/-ες επειδή μέσα στην παραζάλη της φτώχειας, της λιτότητας, της ακρίβειας και του αναδυόμενου νεο-πατριωτισμού, δεν είχαν μυαλό για τίποτα που ξεπερνούσε τη μίζερη καθημερινότητα. Απεργίες μίας ημέρας, που παζαρεύονταν από ένα μήνα πριν και που μπορεί και ν' άλλαζαν ημερομηνία αν δεν βόλευε η αρχικά καθορισμένη. Η φοβερή απειλή της Γενικής Απεργίας Διαρκείας που το 2011 γέμιζε τα στόματα πολλών, ξέπεσε σε μια καταναγκαστική μονοήμερη απεργία με ελάχιστη συμμετοχή. Τα δύο κύρια κόμματα της Αριστεράς, ΚΚΕ και ΣΥΡΙΖΑ φρόντισαν για τα υπόλοιπα (π.χ. ξεπούλημα των απεργιών των καθηγητών το 2013 κλπ.).

Το αντιμνημονιακό τσίρκο λοιπόν και πριν την κατάληψη της κυβέρνησης από ΣΥΡΙΖΑ/ΑΝ.ΕΛ., ποτέ δεν προσπάθησε να συσπειρώσει τους εργαζομένους ή να τους εξωθήσει σε καίριες διεκδικήσεις -έστω- των εργασιακών δικαιωμάτων τους. Αντίθετα, φρόντισε να τους τυφλώσει με πατριωτισμό και αντιμνημονιακό μένος απέναντι στη γερμανία και τους υπόλοιπους πιστωτές – πρακτική που εντάθηκε μετά την άνοδο της Αριστεράς στην εξουσία. Η τακτική αυτή, όπως ήταν λογικό, ήταν καταδικασμένη σε αποτυχία τόσο από ουσιαστική άποψη όσο και ως στρατηγική επιλογή. Η ελληνική κυβέρνηση επενδύοντας στο (και εκμαιεύοντας το) εξ ορισμού κούφιο πατριωτικό αίσθημα της κοινωνίας, κατάφερε δύο, φαινομενικά, διαμετρικά αντίθετα πράγματα, μία ήττα και μία νίκη: αφενός ηττήθηκε πολιτικά σε διεθνές επίπεδο· αφετέρου ευνοήθηκε οτιδήποτε υγιές είχε απομείνει στο χώρο των κινημάτων, επιβάλλοντας τους ένα στρεβλό προσανατολισμό με το μετατοπισμό των διεκδικήσεων από την κοινωνική σφαίρα στην εθνική φαντασίωση. Από τη ρήξη για την οποία τάχα μιλούσαν στο ΣΥΡΙΖΑ, στο χάιδεμα των πιο συντηρητικών αντανakλαστικών μιας κοινωνίας που ήδη κοιτούσε προς το φασισμό (πολιτικό ή κοινωνικό). Αυτό κι αν ήταν νίκη των αφεντικών (ελληνικών και ξένων).

Στη ζοφερή ελληνική πραγματικότητα της φτώχειας, οι σύγχρονοι δούλοι δεν καταφέρνουν όχι μόνο να κατέβουν σε μια απεργία διαρκείας αλλά, ούτε καν να οργανώσουν μία έστω αποσπασματική αλλά μαχητική κινητοποίηση. Αντ' αυτής, για ακόμα μια φορά, συμμετέχουν ολόψυχα σε οποιαδήποτε ανοησία τους ζητήσει η κυβέρνηση ή το κόμμα. Κάπως έτσι φτάσαμε στη γιορτή της «άμεσης δημοκρατίας», το δημοψήφισμα του 2015, όταν ένα ασαφές και διφορούμενο «όχι» έγινε ένα πονηρό και σαφέστατο «ναι», καταφέροντας ένα παγκόσμιο, ασύλληπτο φιάσκο – κατάληξη που ήταν εντελώς αναμενόμενη αν και παραδόξως όχι για όλους ούτε καν εντός του αναρχικού χώρου.

Όσο δεν γίνεται αντιληπτό ότι το κράτος επέλεξε εδώ και δεκαετίες να είναι μέσα στον πυρήνα της Ε.Ε., συνδιαμορφώνοντας τις πολιτικές της ειδικά όσον αφορά τα καθ' ημάς, θα χάνεται κάθε ελπίδα αντίστασης της εγχώριας τάξης των εκμεταλλεζόμενων. Το πρόβλημά μας είναι ο καπιταλισμός, οι σχέσεις εκμετάλλευσης, τα αφεντικά, το κράτος, οι κυρίαρχοι κοινωνικοί θεσμοί και όχι κάποια σκοτεινά, ανθελληνικά, διευθυντήρια.

10) Αν θέλουμε να μιλάμε για κοινωνική επανάσταση

«Κανένας δε θα έπρεπε να δουλεύει ποτέ. Η δουλειά είναι η πηγή σχεδόν όλης της δυστυχίας του κόσμου. Σχεδόν όλα τα κακά πράγματα που αξίζουν ν' αναφερθούν προέρχονται από την εργασία ή από τη ζωή σ' ένα κόσμο σχεδιασμένο για εργασία. Για να σταματήσουμε να υποφέρουμε, πρέπει να σταματήσουμε να δουλεύουμε. Αυτό δε σημαίνει ότι πρέπει να σταματήσουμε να κάνουμε πράγματα. Σημαίνει στην πραγματικότητα τη δημιουργία ενός νέου τρόπου ζωής στηριγμένου στο παιχνίδι. Μ' άλλα λόγια, ένα φιλοπαίγμον

γλέντι, κοινοβιακή ζωή και ίσως ακόμα και τέχνη.» – Bob Black [2]

Για εμάς είναι ζήτημα πρωταρχικής σημασίας να αποβάλουμε από μέσα μας την ενοχή και την ηθική της εργασίας. Όσο είμαστε πειθήνιοι/-ες συμβάλλουμε στην αναπαραγωγή και επιβίωση ολόκληρου του ιδεολογικού και οικονομικού οικοδομήματος που μας συνθλίβει χωρίς έλεος. Ο,τιδήποτε λέμε για μετασχηματισμό της κοινωνίας ακυρώνεται στην πράξη, αν δεν αμφισβητηθεί η φύση της εργασίας που όπως είδαμε είναι το πιο κεντρικό πεδίο έκφρασης των σχέσεων εκμετάλλευσης και άρα επιβολής πάνω μας.

Ως αναρχικοί/-ες δεν μπορούμε παρά να έχουμε κεντρικό πρόταγμα την κατάργηση κάθε μορφής βίας και εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο και από τον άνθρωπο στη φύση. Την κατάργηση κάθε εξουσίας και την πραγματική αυτοδιάθεση των ανθρώπων. Δεν μπορούμε να περιγράψουμε μια διαφορετική κοινωνία εντός καπιταλιστικού πλαισίου. Αν το κάναμε δεν θα μιλούσαμε για κοινωνική επανάσταση αλλά το πολύ για «ανατροπή». Πρέπει να μπορέσουμε να υπερβούμε αυτό το πλαίσιο που για εμάς είναι φαύλος κύκλος. Αυτό προϋποθέτει την αποβολή από μέσα μας πρωτίστως της ηθικής της εργασίας. Μόνο αν είμαστε ειλκρινείς για το πώς έχουν ακριβώς τα πράγματα γύρω μας υπάρχει περίπτωση να δημιουργηθεί κάποια δυναμική που θα κατακλύσει ένα κίνημα που θα γεννηθεί από κάτω. Δεν είμαστε κίνημα που υπόσχεται ένα έτοιμο μοντέλο διαχείρισης. Το αναρχικό κίνημα προτάσσει την κατάργηση του κράτους και του καπιταλισμού και τη δημιουργία των συνθηκών που η ίδια η κοινωνία, ελεύθερα πια, θα δημιουργήσει τις δομές που της είναι απαραίτητες για την εξασφάλιση της ελευθερίας, της ισότητας, της αλληλεγγύης. Θα ήταν αναντίστοιχο από τη μεριά μας, έχοντας μεγαλώσει στον καπιταλισμό, να προσφέρουμε στην κοινωνία ένα προκατασκευασμένο και στατικό σχέδιο δράσης που να είναι απαλλαγμένο από στερεότυπα και εξουσιαστικές σχέσεις. Μόνο μια κοινωνία ελεύθερη μπορεί να αυτοθεσμιστεί έτσι ώστε, να διασφαλίσει την ισότητα και την ελευθερία για τα μέλη της και την προοπτική αυτόνομης πορείας για τον εαυτό της.

Δεν είναι μόνο η φτώχεια ή η εργοδοτική βία και καταπίεση ή το καθημερινό άγχος της επιβίωσης ή ο χαμένος χρόνος· ούτε η στασιμότητα στις ζωές μας ή η αποδιοργάνωση του μυαλού μας ή η εσωτερική σύγκρουση που ζούμε όταν κάνουμε άχρηστα πράγματα ή δουλειές που σιχαινόμαστε. Δεν είναι μόνο οι θαμμένες επιθυμίες μας και το αίσθημα της ματαιότητας. Πάνω απ' όλα μας εξοργίζει η ιδέα ότι μέσα από τη δουλειά μεταμορφωθήκαμε σ' αυτό ακριβώς που μισούμε: σκυλιά των αφεντικών. Θύματα που κυνηγούν την ευτυχία με τον τρόπο και τα μέσα που τα οδήγησε ακριβώς στη δυστυχία.

Μπορεί να είμαστε δούλοι αλλά σκοπεύουμε να πάψουμε να είμαστε.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

[1] [Emma Goldman: Διανοούμενοι Προλετάριοι](#)

[2] [Bob Black – Η κατάργηση της δουλειάς](#)

[3] [Raoul Vaneigem – Εγκώμιο Της Εκλεπτυσμένης Τεμπελιάς](#)

[4] Margaret Thatcher

[5] David Hume

[6] [Murray Bookchin – Άκου μαρξιστή](#)

[7] [Κορνήλιος Καστοριάδης – Ο θρυμματισμένος κόσμος](#)

[8] [Errico Malatesta – Ταξική πάλη ή ταξικό μίσος](#)

[9] [Errico Malatesta – Αναρχισμός και Συνδικαλισμός](#)